

Stieg Larsson (15 sierpnia 1954 w Skelleftehamn - 9 listopada 2004 w Sztokholmie)

*Pewien dziennikarz ze szwedzkiego Skelleftehamn
zostawił swym dziedzicom kasę i niezły kram,
jego "Millennium"
ma wielkie gremium,
wielkie pieniądze przyczyną wielkich ludzkich dram.*

(ebs)

Stieg Larsson - szwedzki dziennikarz zajmujący się prawicowym ekstremizmem i rasizmem, autor powieści kryminalnych, dwukrotnie nagrodzony skandynawską nagrodą Szklanego Klucza. Najbardziej znany jako autor wydanej po jego śmierci trylogii "Millennium". W 2008 był drugim najlepiej sprzedającym się autorem na świecie (zaraz po Khaledzie Hosseinim).

Urodził się jako Karl Stig-Erland Larsson 15 sierpnia 1954 w Skelleftehamn niedaleko Skellefteå, w regionie Västerbotten w północnej Szwecji. Jego ojciec, Erland Larsson, pracował jako rysownik w Västerbottens-Kuriren. Jego rodzice, będąc w trudnej sytuacji materialnej, zmuszeni byli oddać go pod opiekę dziadkowi, z którym mieszkał w Måggleden w pobliżu wsi Bjursele. Jego dziadek, Severin Boström, był zagorzałym antyfaszystą. Podczas II wojny światowej przebywał internowany w obozie w Storsien za swoje antynazistowskie opinie. Jego przeżycia silnie wpłynęły na poglądy młodego Stiega.

Stieg w wieku dziewięciu lat, po śmierci dziadka, zamieszkał razem z rodzicami i młodszym bratem. Na dwunaste urodziny dostał maszynę do pisania, której stukaniem uniemożliwiał zaśnięcie rodzinie. W wieku osiemnastu lat, podczas spotkania grupy FNL przeciwko wojnie w Wietnamie, poznał Evę Gabrielsson, która została jego życiową partnerką. Z kilkoma krótkimi przerwami spowodowanymi pracą Stiega pozostawali w związku aż do jego śmierci w 2004.

Po odbyciu służby wojskowej Stieg podróżował po Afryce. Rzadko wystarczało mu pieniędzy. W Algierii, aby zarobić na powrót do domu, zmuszony był do sprzedaży swoich ubrań oraz pracy przy zmywaniu naczyń.

Jako fan science fiction był współwydawcą lub redaktorem kilku fanzinów, m.in. "Sfären" oraz "Fijagh!". W latach 1978-1979 był prezesem największego szwedzkiego klubu miłośników science fiction, *Skandinavisk förening för science fiction (SFSF)*. /Ale, wydaje się, że niestety nie czytał Lema, że dodam coś od siebie!/

Stieg Larsson znany był ze swoich lewicowych poglądów. Do 1987 był członkiem *Kommunistiska Arbetareförbundet* (Komunistycznej Ligi Robotniczej), zrezygnował jednak z tej funkcji, gdyż nie chciał utożsamiać się z antydemokratycznymi hasłami tej partii. Był redaktorem naczelnym szwedzkiej trockistowskiej gazety *Fjärde internationalen*. Popierał także ruchy antyrasistowskie i antynazistowskie. W Polsce współpracował z magazynem *Nigdy Więcej*, na łamach którego można znaleźć jego artykuły.

Po ukończeniu szkoły i służby wojskowej Larsson przez kilka lat pracował jako urzędnik pocztowy. Właśnie wtedy, w latach 70., został aktywnym członkiem szwedzkiej lewicy, przeżywającej wtedy okres rozkwitu.

W 1977 Larsson zaczął pracę jako projektant grafiki w największej szwedzkiej agencji prasowej TT, gdzie pracował przez następne dwadzieścia dwa lata. Na początku lat 80. obiektem jego zainteresowania stała się skrajna prawica. Przedmiot ten, rozpoczęty jako szkolny projekt, a następnie rozwijany, stał się głównym obiektem jego pracy. Poza pracą w TT zajmował się na własną rękę badaniem skrajnej prawicy w Szwecji. Efektem jego pracy stała się wydana

w 1991 książka "*Extremhögern*", którą napisał we współpracy z Anną-Leną Lodenius, szwedzką pisarką specjalizującą się w autonomistycznych i nacjonalistycznych grupach ekstremistycznych.

W wywiadzie powiedziała ona, że Larsson myślał o napisaniu serii książek detektywistycznych już na początku lat 90., jednak trzeba było na to poczekać jeszcze dziesięć lat.

W odpowiedzi na jego książkę w 1993 pewna neonazistowska gazeta zamieściła artykuł, w którym wydrukowano zdjęcia, numery telefonów oraz adresy, zarówno Lodenius, jak i Larssona wraz z pytaniem, czy „powinno się mu pozwolić kontynuować pracę, czy coś należy z tym zrobić”. Wydawca gazety został skazany na 4 miesiące więzienia. To wydarzenie nie uciszyło Larssona, zamiast tego przekonało go o konieczności podjęcia walki.

Od połowy lat 80. był skandynawskim korespondentem brytyjskiego antyfaszystowskiego magazynu *Searchlight*, a w 1995, kiedy ośmiu ludzi w Szwecji zostało zabitych przez neonazistów, to on był główną postacią stojącą za powstaniem szwedzkiej, antyfaszystowskiej fundacji Expo oraz magazynu *Expo*. Zadaniem fundacji jest przeciwdziałanie wzrostowi skrajnej prawicy w szkołach i wśród młodych ludzi oraz stanie na straży demokracji i wolności słowa. Przez dwa lata Stieg łączył obie prace aż do czasu, gdy w 1997 odszedł z TT, poświęcając się całkowicie pracy w *Expo*. Od 1999 aż do śmierci piastował tam posadę redaktora naczelnego.

Larsson zmarł w wieku pięćdziesięciu lat 9 listopada 2004 w Sztokholmie z powodu rozległego zawału mięśnia sercowego.

Spuścizna

W maju 2008 ogłoszono, że w testamencie z 1977, znalezionym zaraz po jego śmierci, Larsson postanowił przekazać swój spadek oddziałowi *Kommunistiska Arbetareförbundet* w Umeå. Nie było to jednak przez nikogo poświadczane i testament ten nie jest uznawany przez szwedzkie prawo. Wynika z tego, że cały dorobek Larssona, włączając w to zyski ze sprzedanych książek, należy się jego ojcu oraz bratu, Erlandowi i Joakimowi Larssonom.

Jego wieloletnia partnerka, Eva Gabriellson, która znalazła jego testament, nie ma żadnych praw do spadku, gdyż nie była jego żoną. Brak ślubu spowodowany był obawą przed niebezpieczeństwem ze strony prawicowych ekstremistów. Sprawa ta wywołała gwałtowną dyskusję pomiędzy nią a rodziną Larssona. Eva utrzymuje, że "oni nigdy nie byli częścią ich życia" i nie są to odpowiednie osoby do zarządzania majątkiem pisarza. Sprawę dodatkowo komplikuje fakt, iż Gabriellson jest w posiadaniu laptopa, na którym autor zapisał pierwsze dwieście stron czwartej części serii oraz konspekt całości.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZLbAHC-uDmQ>

W sierpniu 2015 odbyła się premiera kolejnej powieści z serii Millennium pt. "Co nas nie zabije". Zgodnie z życzeniem spadkobierców Larssona napisał ją szwedzki dziennikarz i pisarz, David Lagercrant. Ojciec i brat Stiega Larssona podjęli decyzję, że swoją część dochodu ze sprzedaży tej książki przeznaczą na działalność antyfaszystowskiego magazynu *Expo*, współzałożonego przez Stiega. /Niestety, książce daleko do "Millennium" Larssona, że dadam jeszcze raz coś od siebie./

<https://www.youtube.com/watch?v=X-WJ6BILw2s>

Tyle informacje z Wikipedii, a jeszcze raz ja. Gdy mieszkałam w Szwecji, dochodziły do mnie echa sukcesu trylogii "Millennium", ale nie sądziłam, że jest to tak ciekawa sprawa, ot, popularna seria kryminalna, na czytanie której, przyznaję, szkoda mi było czasu. Gdy w 2009 w końcu jednak kupiłam pierwszy tom zachęcona entuzjastycznymi opiniami przyjaciół i znajomych, ukazały się właśnie dwa pozostałe tomy w polskim tłumaczeniu. Po przeczytaniu pierwszego natychmiast więc mogłam sięgnąć po pozostałe dwa. Fakt, że dopiero w 2009 roku postanowiłam jednak przeczytać "Mężczyzn, którzy nienawidzą kobiet" był dla mnie szczęśliwym zbiegiem okoliczności, bo

oszczędzone mi zostały cierpienia wyczekiwania na kolejne tomy. Odtąd przeczytałam wszystko, co tylko mogłam zdobyć, czy to samego Stiega Larssona, czy to, co napisano o nim. Jestem jego fanką! Jego osoby, jego osobowości, jego poglądów, jego postawy. Nie uważam, że nie ma ludzi niezastąpionych, są! Stieg byłby dziś międzynarodowym autorytetem w sprawach migrantów, uchodźców... Bardzo go brakuje! Bardzo! Nie mogę odżałować, że tak wcześnie umarł.

* * *

Jak wiemy, wg "Millennium" nakręcono dwie wersje filmów, szwedzką i amerykańską. Obie na swój sposób dobre. W szwedzkiej głównych bohaterów zagraли Michael Nyqvist i Noomi Rapace:

<https://www.youtube.com/watch?v=NY-Oo8W6GUE>

W hollywoodzkiej Daniel Craig i Rooney Mara:

https://www.youtube.com/watch?v=1q3_MyrsTtk